

Är du intressant, lilla vän?

Från kvinnor till kön och makt

Maud Eduards & Malin Rönnblom

FN:s första kvinnoår 1975 kan ses som upptakten till svensk statsvetenskaplig kvinnoforskning. Med referens till detta märkesår uppmanade Universitetskanslern lärosätena att ta in litteratur om kvinnor i undervisningen. På uppdrag av prefekten i Stockholm sammanställde Maud Eduards ett kompendium, sedermera *Kvinnor och politik. Fakta och förklaringar* (1977). Temat i boken är att kvinnor som grupp spelar en underordnad roll i politiken – och att detta uppenbara fenomen inte tycktes intressera statsvetare.

Hur stor är mottagligheten i ämnet för feministiska analyser här och nu, efter 35 år? Hur har det som 1975 kallades ”kvinnoforskning” utvecklats fram till idag? Vad har varit möjligt att hävda om kön, makt och politik? Hur har disciplinen svarat på kraven att integrera ett könsperspektiv? Och vad tror vi om feminismens bidrag i framtiden?

Vi är två författare som vill diskutera dessa frågor, Maud Eduards som var med från början och Malin Rönnblom som har framtiden för sig. Vi ser vårt 15-åriga samarbete som en gemensam kamp för ett vidgat tolkningsutrymme för feministiska analyser i ämnet.¹ När Maud först tillfrågades om att medverka i detta jubileumsnummer var förslaget till rubrik: ”När statsvetaren blev kvinna”. Nu vill vi inte prata om kvinnor i ämnet utan om forskning, men en anekdot kan få illustrera vad som varit. Då Maud valdes in i institutionsstyrelsen i Stockholm vid 1970-talets slut presenterades hon för kollegerna som ”icke-man”. Det var som om ordet kvinna var opassande i det statsvetenskapliga rummet. Numera kallas kvinnor i ämnet vanligtvis för kvinnor.

VAD HAR HÄNT?

Feministisk statsvetenskaplig forskning har synliggjort hur gränser förhandlas och konstrueras i politiken – mot det privata och personliga, det icke-demokratiska, det kroppsliga, vem som äger rätt att representera folket, vem som ska betraktas som medborgare och vad staten bör göra. Kritiken har

riktats mot hur samhällsfenomen naturaliseras och avpolitiseras, hur maktrelationer förtigs, och mot statsvetares underlåtenhet att se dessa processer.

Vad gäller utvecklingen i stort av synen på kön som samhällelig makt-dimension har svensk statsvetenskap, liksom andra ämnen, gått från att främst benämna kvinnors villkor till att analysera kön/genus i vidare bemärkelse. Vi vill visa hur den statsvetenskapliga profilen kön och politik förskjutits mot ett bredare politikbegrepp, en mindre homogen syn på kvinnor som kategori, ett ökat intresse för hur föreställningar om manligt och kvinnligt hänger ihop, och en mer relationell syn på makt. Här är svensk statsvetenskap inskriven i en internationell utveckling, men i denna text talar vi huvudsakligen om Sverige.

Från kvinnoforskning till feministisk forskning – det kan vara en sammanfattning av den statsvetenskapliga forskningen förändrade analytiska fokus. Många svenska statsvetare talar också om sin forskning som feministisk, snarare än att hon/han anlägger ett genusperspektiv (se t.ex. Eduards 2002; Lindvert 2002; Jansson m.fl. 2010). Ett skäl till det kan vara att maktfokuseringen i ämnet gör det nästan ofrånkomligt att även förstå kön i termer av makt. Därmed bäddas för feministiska tolkningar som just ställer maktordningar i centrum för analysen.

I den här artikeln är vi framför allt intresserade av att belysa den statsvetenskapliga disciplinen genom att lyfta fram några av de utmaningar som feministisk forskning ställt vårt ämne inför. Framför allt har svenska statsvetare studerat (motstånd mot) kvinnors politiska deltagande, statens agerande och den offentliga politikens ”resultat”, särskilt med inriktning på kvinnors villkor. Den feministiska kritiken av ämnet handlar också om synen på vetenskap.

DEMOKRATI, INFLYTANDE OCH POLITIKENS ORGANISERING

Frågor om demokrati och inflytande har stått i fokus för empiriska studier och även varit centrala i feministisk politisk teori. Men om (normativ) politisk teori traditionellt i stor utsträckning varit en egen subdisciplin har feministisk forskning ifrågasatt indelningen i teori och empiri. Feministiska analyser av vad som sker på och utanför den traditionella politiska arenan, och inte minst förhållandet däremellan, har skrivits in i den teoretiska kritiken av uppdelningen mellan offentligt/politiskt och privat/icke-politiskt (jfr Jónasdóttir 1991, 1994). Studier av sådana relationer har också bidragit till att problematisera innebörden av det politiska.

Här tänker vi exempelvis på de nordiska studierna *Det uferdige demokratiet. Kvinner i nordisk politikk* (redigerad av Elina Haavio-Mannila m.fl.), som publicerades 1983. Flera av skribenterna, som senare blivit tongivande i den nordiska kontexten, deltog även som författare i den efterföljare som kom 1999, *Likestilte demokratier. Kjønn og politikk i Norden* (redigerad av Christina Bergqvist). I *Det uferdige demokratiet* problematiseras framför allt kvinnors deltagande – och icke-deltagande – som väljare och valda i relation till den inomparlamentariska politiken på nationell och lokal nivå, inklusive de partipolitiska kvinnoorganisationerna samt den framväxande jämställdhetspolitiken. Tydligt är också att studier av jämställdhetspolitiken utvecklats mot diskussioner om politikfältets institutionalisering inklusive de aktörer som jämte politikerna driver dessa frågor (jfr Pincus 2002).

Feministisk forskning har också uppmärksammat den utomparlamentariska kvinnorörelsens påverkan på etablerade politiska strukturer. Här ingår forskning om det politiska systemets möjligheter och begränsningar för kvinnors politiska deltagande (Freidenvall 2006), exempelvis analyser av könskvotering som en väg till en ökad andel kvinnor i politiken (Dahlerup & Freidenvall 2008).

En fråga som ställdes tidigt, och som fortfarande problematiseras, är i vilken utsträckning kvinnor gör skillnad i politiken. Denna diskussion handlar om huruvida kvinnor och män har olika politiska åsikter, gör olika partival, organiserar sig politiskt på olika sätt eller innehar olika positioner i politiken. Exempelvis har forskning visat att kvinnor röstar mer vänster än män och utgör en majoritet av vänsterpartiets och miljöpartiets väljare, medan en majoritet män röstar på moderaterna (Oscarsson & Wängnerud 1995; Eduards 2002). Trots att andelen kvinnor i de beslutsfattande församlingarna successivt ökat sedan 1970-talet (förutom en nedgång vid valet 1991) är slutsatsen att män dominerar på ledande positioner (Bergqvist 1994; Gustafsson 2008).

I förlängningen leder diskussionen av dessa frågor till resonemang om betydelsen av att kvinnor finns med – eller inte – i politiken. Flera statsvetenskapliga avhandlingar har analyserat denna tematik i termer av kvinnors intressen, där de hämtat teoretisk inspiration från Anna Jónasdóttir (Hedlund 1996; Wängnerud 1998; Gustafsson 2008). Tanken är att kvinnor har gemensamma intressen av att driva frågor som just handlar om kvinnors inflytande eller om jämställdhet samt att kvinnors närvaro innebär att politiken delvis ändras (se Wängnerud i denna volym).

Ett annat tema inom forskning om demokrati och inflytande, som också har en direkt koppling till den teoretiska diskussionen kring politikbegreppet, är analyser av kvinnors organisering – och även andra studier som problematiserar synen och tänkandet kring det politiska. Det statsvetenskapliga angreppssättet innebär en orientering mot relationer mellan kvinnors organisering och etablerad politik, något som också problematiserar förhållandet mellan makt och motstånd (Gustafsson m.fl. 1997; Thomson 2000; Eduards 2002; Rönnblom 2002). Genom att studera hur kvinnor väljer att organisera sig politiskt utanför den traditionella politikens ramar har också den etablerade politikens centrala premisser utmanats i allt högre grad.

Sammantaget är kvinnors representation och handlingsutrymme i politiken ett centralt tema i forskningen. Mellan 1991 och juni 2010 har det enligt GENA, databasen för avhandlingar i kvinno-, mans- och genusforskning, lagts fram 33 avhandlingar i statsvetenskap.² Åtta av dessa fokuserar frågor om kvinnorepresentation, kvinnors situation i politiken och huruvida kvinnor gör skillnad i politiken.

För att summera har feministisk forskning på flera sätt ifrågasatt det politiska systemet som ”könsneutralt”, både genom att föra in kön som en analytisk dimension i den tidigare forskningen om väljare och valda och genom att ifrågasätta den statsvetenskapliga forskningens traditionellt snäva syn på politik.

FÖRDELNINGSPRÅGOR OCH POLITIKENS INNEHÅLL

När det gäller studier av politikens frågor och innehåll har feministisk statsvetenskaplig forskning framför allt uppmärksammat vissa teman som har ansetts beröra kvinnor och kvinnors situation i samhället i högre utsträckning än mäns. Inte minst har frågor om välfärdsstatens fördelning av resurser till kvinnor respektive män studerats. Den nordiska välfärdsstaten analyserades också tidigt utifrån att dess institutionella uppbyggnad får olika betydelser för kvinnor och män (Hernes 1982, 1987).

Forskning om välfärdsstaten har också haft betydelse för produktionen av komparativ feministisk forskning, något som i det nordiska sammanhanget blev synligt redan genom den tidigare nämnda antologin *Det uferdige demokratiet*. En huvudfråga har varit att belysa hur kön konstrueras i välfärdspolitikerna i olika länder, en tudelad process där det visar sig att politiken dels upprätthåller existerande föreställningar om kön och

maktstrukturer, dels kan möjliggöra förändringar (Sainsbury 1996, 1999). Här finns också studier av hur kvinnors organisering och handlande har påverkat välfärdsstaternas politik (Sainsbury 1999, 2001). Begreppet välfärdsstaten har också ändrats som en följd av att könsdimensionen förts in i analysen (Sainsbury 2008).

Omsorg i bred mening är ett annat politikområde som legat till grund för flera studier inom svensk statsvetenskaplig forskning (Stensöta 1994; Johansson 1996; Bergqvist & Nyberg 2001; Jansson 2001). Jämställdhetspolitik är ytterligare ett forskningsfält som vuxit, med nya infallsvinklar, exempelvis hur den bidrar till att förstärka etablerade föreställningar om den heterosexuella familjen och den goda svenskheten (Rönblom & Hudson 2007; Tollin 2008; Carbin 2010). Sammanfattningsvis har de statsvetenskapliga studierna blivit mer ”kritiska”, vilket innebär att jämställdhetspolitiken betraktas som ett politiskt fält där kön och föreställningar om femininitet och maskulinitet produceras – och där gränser för vad som är möjligt att förändra förhandlas. Dessa studier illustrerar även hur jämställdhet görs i termer av etnocentrism och heteronormativitet (se även Magnusson, Rönblom & Silius 2008).

Ett tema som mer än övriga ifrågasätter statsvetenskapens tidigare gränsdragningar är frågor som rör relationen mellan kropp och politik. Den statsvetenskapliga forskningen om hur mäns våld mot kvinnor hanteras i svensk politik är en del av ett växande internationellt forskningsfält där frågor om sexualiserat våld, prostitution, trafficking och så kallat hedersrelaterat våld undersöks (Eduards 2002; Wendt Höjer 2002; Waltman 2008; Carbin 2010). Här visas hur mekanismer som framställer kvinnokroppen som exempelvis avvikande och sexualiserad reproducerar kvinnors underordning just genom hur kroppen ”görs” och uppfattas (Åse 2000; Eduards 2007).

GLOBALISERING, TRANSNATIONELLA RELATIONER OCH EU

När den amerikanska statsvetaren Cynthia Enloe publicerade *Bananas, Beaches & Bases. Making Sense of International Politics* (1989) för drygt tjugo år sedan, och visade hur kvinnor ”används” i amerikansk utrikespolitik, blev gensvaret tunt i Sverige. Det fanns helt enkelt ingen forskning på detta minerade fält om sexturism, prostitution på militärbaser, diplomathustrurs villkor och kvinnor som tjänstefolk. Säkert fanns också tanken att lilla, alliansfria Sverige inte berördes av denna nykoloniala

realpolitik. När svensk genusforskning ägnat sig åt utrikespolitik eller internationella relationer har fredsfrågan stått central, inte sällan analyserad av historiker (se t.ex. Andersson 2001; Hammar 2004).

Flera forskare har konstaterat att internationell politik/internationella relationer (IR) är den subdisciplin inom statsvetenskapen som hållit ut längst mot feministiska tolkningar, vilket är tydligt även i svensk forskning. Men här finns också feministiskt pionjärbete, inte minst i form av den stora internationella konferens som Annica Kronsell och Erika Svedberg ordnade i Lund 1996 under rubriken *A World in Transition. Feminist Perspectives on International Relations*, som resulterade i ett specialnummer av *Statvetenskaplig tidskrift* (nr 1/1997). I september 2008 arrangerades en uppföljare på temat *The War Question for Feminism. Gender aspects on militaries, armed conflict and peacekeeping*, som kommer utmynna i en antologi på engelska (Kronsell & Svedberg kommande). Frågor om krig och fred, och hur kvinnor ”används” i väpnade konflikter, har fått allt större tyngd som feministiska problem (Eduards 2004).

Vad gäller svensk säkerhetspolitisk doktrin konstaterar Erika Svedberg och Annica Kronsell att den är sammanvävd med normer för maskulinitet (Svedberg & Kronsell 2002). Författarna visar hur neutralitetspolitiken skapat en mer defensiv form av militarism, som bygger på tanken om rättrådighet, och en neutral, hederlig och redbar soldat. Den allmänna värnplikten, som inte var allmän utan bara för män, har betraktats som ett fundament i byggandet av nationalstaten och det könade medborgarskapet (Kronsell & Svedberg 2006). Den naturaliserade och tystade relationen mellan kön, kropp, nation och det militära ifrågasätts allt oftare (Kronsell 2007; Eduards 2010).

Forskning kring jämlikhet och kön i europeisk politik har också intensifierats. Det gäller även *gender mainstreaming*, som en särskild politisk strategi för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, inte minst genom nivåövergripande studier där nationell politik relateras till transnationell politik, som i de EU-finansierade forskningsprojekten FEMCIT och QUING.³ Det förra fokuserar medborgarskapsfrågor i ett föränderligt Europa och lyfter fram betydelsen av kvinnorörelsernas praktiker, medan QUING främst studerar hur nationell jämställdhetspolitik öppnar upp för vissa frågor och grupper och stänger ute andra. Båda projekten lägger vikt vid en utvidgad förståelse av kön genom att inkludera maktdimensioner som etnicitet/ras, klass och sexualitet i analysen. En annan studie

visar att svensk statsfeminism stärkts av EU-medlemsskapet, att vissa EU-regleringar varit till stöd för jämställdhetspolitiken, men att det motsatta också gäller (Bergqvist, Blandy & Sainsbury 2007).

En avslutande kommentar är att detta breda forskningsfält lämnar stora möjligheter för framtida forskning. Det kan handla om Sverige i ett transnationellt, regionalt och europeiskt säkerhetsperspektiv, om global militarisering och internationellt fredsarbete, men också om jämförande studier av olika slag. Svensk statsvetenskaplig feministisk forskning om problem i tredje världen är också ett växande fält (Koppola 2001; Alnevall 2007), nu senast med en avhandling om hur kvinnor i frihandelszonerna i Nicaragua skrivs in i en global kapitalistisk arbetsfördelning (Tornhill 2010).

OM VETENSKAPLIGHET

Statsvetenskaplig forskning cirkulerar kring frågor som rör makt och politik – frågor som även är helt centrala i feministisk forskning. Samtidigt präglas statsvetenskap till stor del av en positivistisk tradition, vilket gör att grundläggande utgångspunkter och antaganden är svåra att ifrågasätta. Detta leder, som vi ser det, till att viss könsproblematiserande forskning tolereras bättre än annan. Forskning som håller sig till den partipolitiska och parlamentariska arenan och som överensstämmer med etablerat statsvetenskapligt tänkande får, inte förvånande, mer stöd än forskning som ifrågasätter grundläggande – och ofta outtalade – utgångspunkter om politik. Feministisk forskning anses också ofta vara mer normativ än icke-feministisk forskning, vilket blir paradoxalt i ljuset av de nära kopplingarna mellan statsvetenskapliga forskare och det politiska etablissemanget.

En viktig del i utvecklingen av feministisk forskning är den teoretiska och vetenskapsteoretiska kritiken mot icke-feministisk eller mer etablerad forskning. Feministisk forskning handlar således inte enbart om att kritiskt granska könsordningens uttryck utanför universitetsvärlden, utan även om att ifrågasätta de könskodade forskningspraktiker som präglar annan forskning och de akademiska institutionerna. Denna kritik har framför allt vänt sig mot ett positivistiskt vetenskapligt projekt, där sökandet efter ”sanning” har skapat uteslutande objektivitetsideal för hur forskning ska bedrivas. I boken *Politikens paradoxer* skriver Maria Wendt och Cecilia Åse att:

Relationen mellan kön och makt ignoreras i såväl politisk praktik som politisk teori. Det råder en ohelig allians mellan politik och forskningen om politik. På samma sätt som kön förs bort från den politiska dagordningen för att det inte är 'riktig' politik avskiljs forskning som problematiserar kön från 'riktig' vetenskap. (Wendt Höjer & Åse 1996: 8)

Även feministisk forskning är politisk i betydelsen att den inbegriper en emancipatorisk dimension. Däremot har vi svårt att se att det kan finnas icke-politisk eller objektiv forskning. Vi menar snarare att just normer om neutralitet och objektivitet bygger på vissa normativa ställningstaganden, varav utsagan om att politik inte har något med kön att göra är just en sådan. Vi ser det som att de linser genom vilka feministisk forskning granskar och problematiserar etablerad politik, ger en kritisk distans till det som analyseras och därför snarare underbygger projektets vetenskaplighet.

Ändå tenderar feministisk statsvetenskaplig forskning att placeras i ämnets utkant. En feministisk granskning av ämnet är det minnesarbete om seminariekulturen på en statsvetenskaplig institution som genomfördes av en grupp doktorander, och som bland annat visade på det problematiska i att vara forskare och kvinna i akademien (Henriksson m.fl. 2000; jfr Rönnblom 1999; Kronsell 2002).

Till sist vill vi understryka att även feministiska rörelser kan fungera som kunskapsproducenter och utmana det akademiska teoretiserandet, såväl det traditionella som det feministiska. I det perspektivet är det viktigt att teori och politik inte flyter ihop, blir samma sak, utan att de kan förstärka respektive utmana varandra. Här råder en spänning mellan forskarens önskan om legitimitet i akademien, att inte få sin forskning utdömd som ideologiproduktion, å ena sidan, och att kunna bevara de emancipatoriska inslag som handlar om förändring mot ett samhälle där kön inte utgör en maktdimension, å den andra (jfr Helen Lindbergs analys på detta tema).

MOT FRAMTIDEN...

Vart tror vi då att den statsvetenskapliga könsforskningen är på väg? Vilka politiska problem kommer att uppmärksammas? Och vilka metodologiska ingångar kan man ana kommer att få fäste?

Vad som behandlas inom forskningen hänger samman med hur politiken ter sig och förändras. Men som vi sett av utvecklingen hittills tar feministiska forskare upp nya och marginaliserade frågor. Mot den bakgrunden, att vi som forskare väljer vad vi problematiserar, vill vi peka ut åtminstone

tre övergripande, sinsemellan sammanhängande, problem: a) politiska konflikter, b) politikens organisering och c) processer av avpolitisering.

Samhället präglas av ökande motsättningar, från den lokala till den globala nivån. Samtidigt är dessa processer ofta svåra att fånga utifrån gängse politiskt tänkande, då de går på tvärs mot etablerade politiska motsättningar, något som kan illustreras med så olika exempel som ökat sexualiserat våld mot kvinnor (i krig) till Feministiskt Initiativs inträde på den svenska politiska scenen.

Samtidigt som nationalstaten på ett sätt står stark förändras formerna för politikens organisering. Nationalstaten förlorar makt både ”uppåt” och ”neråt”, till övernationella institutioner som EU och till allt starkare och större regioner. Formerna för politisk styrning är också stadda i förändring. Utvecklingen från regering (eng. *government*) till ”styrning” (eng. *governance*) innebär att lösligare sammanslutningar allt mer ersätter hierarkiska former för beslutsfattande. Informella nätverk stärks, vilket gynnar vissa grupper av aktörer framför andra.

Parallellt med att motsättningarna i samhället ökar tenderar, paradoxalt nog, politikens räckvidd att minska. Frågor som tidigare ansågs politiska görs i dag till den privata marknadens angelägenheter, eller till frågor om administration, juridik, moral eller natur. Det nyliberala projektet kräver en annan form av politik där motsättningar och konflikter avförs från den demokratiska dagordningen, vilket vi menar särskilt drabbar grupper som görs till de Andra, som ”kvinnor” och ”invandrare.

I relation till dessa tre politiska problemkomplex föreställer vi oss ett antal metodologiska utmaningar som statsvetenskapen står inför och där den feministiska forskningens olika angreppssätt kan utgöra värdefulla bidrag.

Den första utmaningen rör behovet av att komplicera teoretiserandet kring motsättningar i samhället med hjälp av s.k. intersektionell kritik. Detta är också en utveckling som tagit fart i ämnet under senare år, inte minst när det gäller feministisk forskning om nation och svenskhet (jfr Towns 2002; Eduards 2007; Åse 2009; Carbin 2010; Jansson m.fl. 2010). Utifrån influenser främst från postkoloniala perspektiv och queerteori bedrivs numera forskning där kön behandlas som inskrivet i ett bredare spektrum av maktdimensioner.

I den andra utmaningen, som också följer av flerdimensionella angreppssätt, ser vi behovet av mer komplexa sätt att analysera och förstå makt. För att kunna undersöka politiska problem där politikens gränser och organisering utmanas och förändras behövs feministiska studier som

tar fasta på staten och de politiska institutionerna som centrala utan att se dem som homogena aktörer (jfr Eduards 2007; Rönnblom 2008). Här tror vi också att en mer traditionell orientering mot demokrati, representation och intressepolitik utvecklas parallellt med olika former av diskursiva angreppssätt på politik – inte minst för att frågor kring politikens gränser ska kunna ställas på ett mer genomgripande sätt.

Den tredje utmaningen gäller den vetenskapsteoretiska kritiken och det tvärvetenskapliga samarbetet med feministisk forskning inom andra discipliner. De komplexa politiska problem som tas upp i feministiska studier kommer troligtvis att kräva analyser som går bortom det fokus som i dag finns inom feministisk statsvetenskaplig forskning. Statsvetenskap är inget ämne som sätter människor i fokus, även om individen och medborgaren ofta figurerar i bakgrunden. Här tror vi att teorier om femininitet och maskulinitet i studier av politiskt handlande kan vara en möjlighet att berika både det statsvetenskapliga ämnet och dess feministiska analyser.

TA VARA PÅ MOTSÄTTNINGARNA

En övergripande vetenskapsteoretisk spänning som präglar feministisk forskning är den mellan två till synes oförenliga hållningar: normativa utgångspunkter om hur samhällsordningen bör se ut, å ena sidan, och synen på världen som oviss, näst intill omöjlig att fånga in i förändringstermer, å den andra (jfr Staudt & Weaver 1997, som talar om ”normativity” vs ”anti-foundationalism”). I feministisk statsvetenskaplig forskning är denna spänning (ännu) inte uttalad, men vi anar att den kommer att spela en större roll i framtida analyser och förståelser av makt och maktrelationer. Och att det också gäller ämnet i stort.

Till slut vill vi understryka att bredden i feministisk statsvetenskaplig forskning är stor och växande. Särskilt under de senaste tio åren har forskare på fältet anlagt nya infallsvinklar och därmed tydligare utmanat traditionella föreställningar om både politikens och den statsvetenskapliga forskningens gränser. Konstruktioner av manlighet och nationalism i relation till svenska polarexpeditioner (Lewander 2004), konstruktioner av en politisk, hegemonisk ordning genom disciplinering av kvinnliga polisens kroppar (Åse 2000), samt det paradoxala i att synliggörandet av kön och etnicitet/ras i politiken samtidigt riskerar att låsa fast dessa kategorier (Stoltz 2000), är tre exempel som tänjer på föreställningen om vad

en statsvetenskaplig avhandling bör ta upp. Trots skillnader i metodologiska ansatser illustrerar de en förskjutning i fokus mot studier av det förment ”normala”. Nationen, medborgaren, politiken och maktordningen granskas och synliggörs genom nya frågor och alternativa angreppssätt. Samtidigt definieras och analyseras makt, kön och politik på olika sätt. Och denna olikhet – eller snarare frihet – ser vi som central för den feministiska statsvetenskapliga forskningens framtid.

I dag inrymmer feministisk statsvetenskaplig forskning lika många frågor som hela det statsvetenskapliga forskningsfältet, om inte fler (jfr Freidenvall & Jansson 2010). Samtidigt är det trångt i entrén, vilket leder till att enskilda feministiska forskare ofta får stå till svars för all feministisk forskning – oavsett teoretisk ingång. Vi vill vända på det rådande kravet att feministisk forskning måste anpassa sig till förhärskande normer i ämnet. Vi pläderar istället för att det statsvetenskapliga forskningsfältet har allt att vinna på att gå de feministiska landvinningarna till mötes – med alla dess olika angreppssätt.

Noter

- 1 Denna text bygger på skriften *Genusperspektiv på statsvetenskap*, som vi skrev tillsammans på uppdrag av Högskoleverket och Nationella sekretariatet för genusforskning (Rönblom & Eduards 2008). Se också Gustafsson, Eduards & Rönblom (1997) och Wahl, Eduards, Holgersson, Höök, Linghag och Rönblom (2008).
- 2 Den första svenska avhandlingen i statsvetenskap med könsperspektiv lades fram av Anna Jónasdóttir 1991. De 33 avhandlingarna i statsvetenskap kan jämföras med sociologi, där den första avhandlingen kom 1968 och ytterligare 128 avhandlingar nu lagts fram; eller med historieämnet där Gunnar Qvist presenterade sin avhandling i kvinnohistoria redan 1960 och där det idag finns ytterligare 107 avhandlingar med ett genusperspektiv. I detta ljus framstår statsvetenskap som ett relativt outvecklat feministiskt forskningsfält (se <http://www.ub.gu.se/samlingar/kvinn/gena>).
- 3 FEMCIT (Gendered Citizenship in Multicultural Europe: The Impact of Contemporary Womens’s Movements) och QUING (Quality in Gender + Equality Policies) är båda finanserade inom EUs 6e ramprogram och löper mellan 2006 och 2011.

Referenser

- ALNEVALL, CHRISTINA, 2007. "Gendered Discourses and Resistance in Mexico", i Lars Lindström m.fl. (red), *Globalization, Imperialism and Resistance*. PODSU, Department of Political Science, Stockholm University.
- ANDERSSON, IRENE, 2001. *Kvinnor mot krig. Aktioner och nätverk 1914–1940*. Akademisk avhandling, Historiska institutionen, Lunds universitet.
- BERGQVIST, CHRISTINA, 1994. *Mäns makt och kvinnors intressen*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
- BERGQVIST, CHRISTINA (red.), 1999. *Likestilte demokratier. Kjønn og politikk i Norden*. Oslo: Universitetsforlaget i samarbeid med nordisk Ministerråd.
- BERGQVIST, CHRISTINA & NYBERG, ANITA, 2001. "Den svenska barnomsorgsmodellen", SOU 2001:52, *Välfärdstjänster i omvandling*.
- BERGQVIST, CHRISTINA, OLSSON BLANDY, TANJA & SAINSBURY, DIANE, 2007. "Swedish State Feminism: Continuity and Change", i Outshoorn, Joyce & Johanna Kantola (red), *Changing State Feminism*. New York: Palgrave/Macmillan.
- CARBIN, MARIA, 2010. *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*. Akademisk avhandling. Stockholm Studies in Politics, nr 134.
- DAHLERUP, DRUDE & FREIDENVALL, LENITA, 2008. *Kvotering*. Stockholm: SNS Förlag.
- EDUARDS, MAUD, 1977. *Kvinnor och politik. Fakta och förklaringar*. Stockholm: Liber.
- EDUARDS, MAUD, 2002/2008. *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber.
- EDUARDS, MAUD, 2004. "Våld utan gränser: om krig och hotad manlighet", i Svanström, Yvonne & Kjell Östberg (red), *Än män då? Kön och feminism i Sverige under 150 år*. Stockholm: Atlas.
- EDUARDS, MAUD, 2007. *Kroppspolitik. Moder Svea och andra kvinnor*. Stockholm: Atlas.
- EDUARDS, MAUD, 2010. "Vad har ett badlakan med säkerhetspolitik att göra?", i Freidenvall, Lenita & Jansson, Maria (red), *Politik och kritik. En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- ENLOE, CYNTHIA, 1989. *Bananas, Beaches & Bases. Making Sense of International Politics*. Berkeley/Los Angeles/London: University of California Press.

- FREIDENVALL, LENITA, 2006. *Vägen till Varannan damernas: om kvinno-representation, kvotering och kandidaturval i svensk politik 1970–2002*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- FREIDENVALL, LENITA & JANSSON, MARIA (red), 2010. *Politik och kritik. En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- GUSTAFSSON, ANETTE, 2008. *Könsmakt och könsbaserade intressen. Om könspolitisk representation i svensk kommunalpolitik*. Akademisk avhandling, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- GUSTAFSSON, GUNNEL (red), EDUARDS, MAUD & RÖNNBLM, MALIN, 1997. *Towards a New Democratic Order? Women's Organising in Sweden in the 1990's*. Stockholm: Publica.
- HAAVIO-MANNILA, ELINA M.FL. (red), 1983. *Det uferdige demokratiet: kvinner i nordisk politikk*. Oslo: Nordiska Ministerrådet.
- HAMMAR, INGER, 2004. *För freden och rösträtten. Kvinnorna och den svensk-norska unionens sista dagar*. Lund: Nordic Academic Press.
- HEDLUND, GUN, 1996. "Det handlar om prioriteringar". *Kvinnors villkor och intressen i lokal politik*. Örebro Studies 14, University of Örebro.
- HENRIKSSON, MALIN M.FL., 2000. "I vetenskapens namn: ett minnesarbete", *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1.
- HERNES, HELGA MARIA, 1982. *Staten – Kvinner ingen adgang?* Oslo: Universitetsforlaget.
- HERNES, HELGA MARIA, 1987. *Welfare State and Woman Power. Essays in State Feminism*. Oslo: Norwegian University Press.
- JANSSON, MARIA, 2001. *Livets dubbla vedermödor: om moderskap och arbete*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- JANSSON, MARIA, WENDT, MARIA & ÅSE, CECILIA (red), 2010. *Den nationella väven. Feministiska analyser*. Lund: Studentlitteratur.
- JOHANSSON, VICKY, 1996. *Vem gör vad, när och var? Omsorgens organiseringsformer i kommunerna och kvinnors och mäns omsorgsarbetsdelning*. Stockholm: Publica.
- JÓNASDÓTTIR, ANNA G., 1991. *Love Power and Political Interests: Towards a Theory of Patriarchy in Contemporary Western Societies*. Örebro: Högskolan.
- JÓNASDÓTTIR, ANNA G., 1994. *Why Women Are Oppressed*. Philadelphia: Temple University Press.
- KOPOLA, NELLI, 2001. *The Construction of Womanhood in Algeria. Moudjahidates, Aishah Radjul, Women as Others and Other Women*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.

- KRONSELL, ANNICA, 2002. "Homeless in academia: homesteading as a strategy for change in a world of hegemonic masculinity", i Di Georgio-Lutz, JoAnn (red), *Women in higher education: empowering change*. Westport: Praeger.
- KRONSELL, ANNICA, 2007. "Methods for studying silences: gender analysis in institutions of hegemonic masculinity", i Ackerley, Brooke A., Stern, Maria & True, Jacqui (red), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- KRONSELL, ANNICA & SVEDBERG, ERIKA, 2006. "The Swedish Military Manpower Policy and their Gender Implications", i Joenniemi, Pertti (red) *The Changing Face of European Conscription*. Aldershot: Ashgate.
- KRONSELL, ANNICA & SVEDBERG, ERIKA (red), kommande. *Making Gender, Making War: Violence, military and peacekeeping practices*. London: Routledge.
- LEWANDER, LISBETH, 2004. *Polariseringens politik: studier av nation och kön*. Akademisk avhandling, Institutionen för samhällsvetenskap, Karlstads universitet.
- LINDVERT, JESSICA, 2002. *Feminism som politik*. Umeå: Boréa Förlag.
- MAGNUSSON, EVA, RÖNNBLOM, MALIN & SILIUS, HARRIET, 2008. *Critical studies of gender equalities: Nordic dislocations, dilemmas and contradictions*. Göteborg: Makadam förlag.
- OSKARSSON, MARIA & WÄNGNERUD, LENA, 1995. *Kvinnor som väljare och valda. Om betydelsen av kön i svensk politik*. Lund: Studentlitteratur.
- PINCUS, INGRID, 2002. *The politics of gender equality policy: a study of implementation and non-implementation in three Swedish municipalities*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Örebro.
- RÖNNBLOM, MALIN, 1999. "Vad är 'god kunskap'? En feministisk doktorands möte med sin disciplin", i Ek, Anne-Charlotte m.fl. (red), *Metod, makt och kön i ett feministiskt samtalsrum*. Kvinnovetenskapligt forums rapportserie, Umeå, nr 8.
- RÖNNBLOM, MALIN, 2002. *Ett eget rum? Kvinnors organisering möter etablerad politik*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- RÖNNBLOM, MALIN, 2008. "Var tog politiken vägen? Om regionalpolitik, jämställdhet och statens förändrade former", *Tidskrift för genusvetenskap*, nr 1.
- RÖNNBLOM, MALIN & EDWARDS, MAUD, 2008. *Könsperspektiv på statsvetenskap*. Stockholm: Högskoleverket – i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning.
- RÖNNBLOM, MALIN & HUDSON, CHRISTINE, 2007. "Regional Development Policies and the Construction of Gender Equality: the Swedish Case", *European Journal of Political Research*, nr 1.

- SAINSBURY, DIANE, 1996. *Gender, Equality and Welfare States*, Cambridge: Cambridge University Press.
- SAINSBURY, DIANE (red), 1999. *Gender and Welfare State Regimes*. Oxford: Oxford University Press.
- SAINSBURY, DIANE, 2001. "Gender and the Making of Welfare States: Norway and Sweden", *Social Politics* 8 (1), s 113–43.
- SAINSBURY, DIANE, 2008. "Gendering the Welfare State", i Goertz, Gary & Mazur, Amy G. (red), *Politics, Gender, and Concepts: Theory and Methodology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Statsvetenskaplig Tidskrift*, 1997, specialnummer *A World in Transition. Feminist Perspectives on International Relations*, nr 1.
- STAUDT, KATHLEEN A. & WEAVER, WILLIAM G., 1997. *Political science and feminisms: integration or transformation?* New York: Twayne.
- STENSÖTA, HELENA, 2004. *Den empatiska staten: jämställdhetens påverkan på daghem och polis 1950–2000*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- STOLTZ, PAULINE, 2000. *About being (t)here and making a difference: black women and the paradox of visibility*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- SVEDBERG, ERIKA & KRONSELL, ANNICA, 2002. "Plikten att försvara Sverige – Maskulinitet, femininitet och värnplikt", *Tidskrift för politisk filosofi*, nr 1.
- THOMSSON, ULRIKA, 2000. "'Rätten till våra kroppar'. Kvinnorörelsen och våldtäktsdebatten", *Kvinnovetenskaplig Tidskrift*, nr 4.
- TOLLIN, KATHARINA, 2008. "A never-ending story? Temporality, politics and change in narratives of Swedish Gender Equality", i Magnusson, Eva, Rönnblom, Malin & Silius, Harriet (red), *Critical studies of gender equalities: Nordic dislocations, dilemmas and contradictions*. Göteborg: Makadam förlag.
- TORNHILL, SOFIE, 2010. *Capital Visions. The Politics of Transnational Production in Nicaragua*. Stockholm Studies in Politics 135. Department of Political Science, Stockholm University.
- TOWNS, ANN, 2002. "Paradoxes of (In)Equality. Something is Rotten in the Gender Equal State of Sweden", *Cooperation & Conflict*, nr 2.
- WAHL, ANNA M.F.L., 2008. *Motstånd & Fantasi. Historien om F. Lund*: Studentlitteratur.
- WALTMAN, MAX, 2008. "Rethinking Democracy: Pornography and Sex Inequality. Legal Challenges in Canada and the United States". Paper presenterat vid Western Political Science Associations (WPSA) konferens i San Diego, 20–22 mars.

WENDT HÖJER, MARIA, 2002. *Rädslans politik – Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Stockholm: Liber.

WENDT HÖJER, MARIA & ÅSE, CECILIA, 1996. *Politikens paradoxer. En introduktion till feministisk politisk teori*. Bjarred: Academia Adacta.

WÄNGNERUD, LENA, 1998. *Politikens andra sida: om kvinnorepresentation i Sveriges riksdag*. Akademisk avhandling, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

ÅSE, CECILIA, 2000. *Makten att se: om kropp och kvinnlighet i lagens namn*. Stockholm: Liber.

ÅSE, CECILIA, 2009. *Monarkins makt. Nationell gemenskap i svensk demokrati*. Stockholm: Ordfront.